

## **ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

*Циганов С.А. \*, Циганова Н.В. \*\**

### **ШЛЯХИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ**

*Розглянуто сучасний стан капіталізації банківської системи в Україні. Аналізуються проблеми та напрями підвищення рівня капіталізації банківської системи в умовах подолання фінансово-економічної кризи.*

*Рассматривается современное состояние капитализации банковской системы в Украине. Анализируются проблемы и пути повышения уровня капитализации банковской системы в условиях преодоления финансово-экономического кризиса.*

*The article examines modern peculiarities of the banking system capitalization in Ukraine. Taking into account the effects of the economic and financial crisis the author substantiates main problems and methods of increasing the banking system capitalization level in Ukraine.*

Постановка проблеми. У процесі ринкової трансформації економіки України банківські установи відіграють важливу роль щодо мобілізації та забезпечення вільного руху капіталів, нагромадження коштів для структурної перебудови народного господарства. Основою формування ресурсної бази банків і необхідною умовою її стабільності виступає власний капітал, який є одним із найважливіших показників їх діяльності та об'єктів регуляторного впливу. Структура банківського капіталу не є сталою за якісним складом і змінюється протягом року залежно від багатьох чинників, зокрема від якості активів, використання прибутку, політики банку щодо забезпечення приросту капітальної бази тощо.

Розмір та динаміка капіталу банків відіграють значну роль у їх діяльності, оскільки капітал є не лише джерелом проведення активних операцій, але й інструментом забезпечення довіри з боку клієнтів, кредиторів та акціонерів. Зміцнення ресурсної бази, інтеграція вітчизняної банківської системи у світове співтовариство значною мірою залежать від зростання обсягів власного капіталу банків.

В умовах фінансової кризи спостерігається погіршення стану капіталізації банків як результат зниження прибутковості їхньої діяльності, ускладнення умов розміщення акцій

\* доктор економічних наук, професор кафедри міжнародних фінансів Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

\*\* кандидат економічних наук, доцент Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

та залучення субординованих позик, нестабільності на усіх ринкових сегментах, у тому числі на валютному ринку тощо. Водночас зниження довіри до банківської системи вимагає негайного вирішення даної проблеми.

Ступінь розробленості проблеми та її невирішені частини. У розробці сучасної методології та практики регулювання банківського капіталу вагомий доробок внесли російські вчені О. Лаврушин, В.бМартиненко, Г. Панова, В. Усоскін та інші. Належне місце у розробці цієї проблеми займають роботи західних вчених: Ф. Мишкіна, П. Роуза, Д. Сінкі, Тімоті У. Коха, М.Селлера та ін. Проблеми капіталізації банків України та можливі шляхи збільшення капіталу банками України висвітлені в працях таких науковців, як З.Васильченко, О.Дзюблюка, В.Міщенко, А.Мороза, Л.Примостки, М.Алексеєнка, В. Колеснікова та інших.

Аналіз публікацій українських і зарубіжних вчених з проблем капіталізації банківської системи, свідчить про те, що ця важлива для надійності і стійкості функціонування банків проблема недостатньо розроблена в теоретичному і методичному планах, що і зумовлює необхідність подальшого удосконалення теоретико-методологічних засад формування політики банків щодо капітальної бази, її кількісних та якісних параметрів.

Мета статті полягає у дослідженні проблем формування і регулювання капіталу банків в умовах ринкової нестабільності, забезпечення необхідного рівня капіталізації з урахуванням національних та міжнародних стандартів, оцінці ситуації в банківській системі України для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесів управління капіталом для вітчизняних банків.

Викладення основного матеріалу. У сучасних умовах економічного розвитку однією з важливих і актуальних проблем є зростання банківського капіталу. Збільшення капіталу являє собою складний процес, пов'язаний із ефективним залученням та підтриманням достатнього обсягу капіталу, формуванням адекватної структури власного капіталу, реєстрацією, випуском та розміщенням акцій, викупом власних акцій у акціонерів, дивідендною політикою, розподілом прибутку банку, плануванням капіталу банку тощо. Цей процес повинен бути системним, тобто включати систему об'єктів, суб'єктів, методів, інструментів, правових основ управління.

Управління капіталом банку представляє собою комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію його розмірів та структури відповідно до регулятивних вимог, чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. Отже стратегічною метою управління капіталом банку є забезпечення його стабільного нарощування відповідно до темпів зростання портфеля активів та зміни регулятивних вимог. Динаміка збільшення капіталу конкретного банку залежить від фактичного розміру капіталу, дотримання банком регулятивних вимог, іміджу банку, як емітента на фондовому ринку, позиції акціонерів з питань розподілу прибутку, виплати дивідендів і проведення емісії, середнього розміру дивідендів за відповідними цінними паперами на фондовому ринку тощо.

Стрімке зростання власного капіталу банків спостерігалось протягом останнього десятиліття не лише в Україні, а і в більшості країн світу. Концентрація капіталу банків відбувається на основі нарощування прибутку банків та його капіталізації. Централізація банківського капіталу здійснюється на основі таких процесів як стратегічні альянси, приєднання (об'єднання) банків, злиття та поглинання банківських установ. Процеси об'єднання банків, поглинання одних фінансових установ іншими, які притаманні ринковій економіці, на сучасному етапі набули значного поширення та розвитку у світі.

Інтернаціоналізація світового господарства породжує процеси міжнародної консолідації банківського капіталу. Постійний процес об'єднання та поглинання банківських установ призвів до появи нових великих фінансових груп і змінив ситуацію у світовому банківському рейтингу. Високим рівнем концентрації банківського капіталу характеризу-

ються такі країни, як Франція, Італія, Швеція, Великобританія, Нідерланди, Бельгія, Швейцарія, Німеччина. Концентрація банківського капіталу відбувається не лише в національних межах, але й на міжнародному рівні. Так, банківський капітал в Європі сконцентрований переважно в таких країнах, як Німеччина, Франція, Великобританія, Швейцарія та Нідерланди.

Процеси злиття та поглинання призвели до скорочення кількості самостійних банків. Так, у США з середини 90-х років кількість банків скоротилася більше, ніж удвічі [1]. Під час кризи ці процеси посилювалися. Протягом 2009 року у США збанкрутували 279 банків. Зазначена тенденція характерна і для України. За роки функціонування вітчизняної банківської системи припинили діяльність 138 банків, у тому числі у 2008, 2009 та за перше півріччя 2010 року – 19. У вересні 2010 року 18 банків знаходилися в режимі ліквідації [2]. Протягом найближчих років в Україні очікується суттєве скорочення кількості юридично самостійних банків. Це зумовлено змінами у Законі України «Про банки та банківську діяльність», якими передбачено створення нових банків лише у формі публічних акціонерних товариств та кооперативних банків і підвищення вимог щодо мінімального розміру їх статутного капіталу до 75 млн. грн. та регулятивного – до 120 млн. грн. (до 1 січня 2012 року). Діючі банки, створені як закриті акціонерні товариства і товариства з обмеженою відповідальністю, повинні змінити свою організаційно-правову форму і наростити статутний і регулятивний капітал. У разі невиконання цих вимог банки будуть виключатися з Державного реєстру банків. Станом на 1 листопада 2010 року з 176 банків, що мали ліцензію на здійснення банківських операцій НБУ, 175 банків склали акціонерні товариства (17 банків – відкриті, 1 банк – закрите і 157 банків – публічні акціонерні товариства), 1 банк – товариство з обмеженою відповідальністю. Політика НБУ щодо реорганізації банків спрямована на прискорення формування власного капіталу банків на основі використання зовнішніх джерел його поповнення. Адаптація банків до вимог часу, що не відповідає потребам сьогодення. Адаптація недокапіталізованих банків є недостатньо стабільними і конкурентоспроможними, не здатні ефективно виконувати свої основні функції.

Метод внутрішніх джерел нарощування банківського капіталу забезпечує виконання регулятивних вимог лише найбільшими банками, отже для більшості неминучим є використання методу зовнішніх джерел. Ситуацію у банківському секторі України характеризують дані таблиці 1.

Як бачимо з наведених даних, існує стійка тенденція до збільшення числа банків з іноземним капіталом, причому частка останнього у статутному капіталі українських банків наближається до 40%. Кризова тенденція щодо скорочення власного капіталу банків у 2010 р. була подолана і у другому півріччі показники щодо власного, статутного і регулятивного капіталу банків суттєво перевищили докризовий рівень. З позитивної сторони стан капіталізації вітчизняних банків характеризує зростання частки капіталу банків у пасажах до 14,3% і показника адекватності регулятивного капіталу – до 20,39%. Збільшення прибутку і скорочення збитків банків протягом 2010 року посилює ці тенденції.

Однак на рівні конкретних банків ситуація суттєво вирізняється. Так станом на 1 жовтня 2010 року лише 130 банків мали статутний капітал у розмірі 75 млн. грн. і більше.

Управління такою складовою банківського капіталу, як прибуток, було спрямоване на оптимізацію витрат, зокрема – шляхом зменшення філіальної мережі діючих банків, яка на 1 жовтня 2010 р. налічувала 846 діючих філій (на 247 менше, ніж на початок року). До кризи найактивніше філіальну мережу розширювали великі, а не середні й малі банки. Ці тенденції чітко проявляються у банківській системі США, де фінансові інститути із загальним обсягом активів до 1 млрд. доларів мали 33 191 відділення. Одночасно із скороченням кількості самостійних банків посилюються позиції великих банків на ринку

банківських послуг. Так, у США у передкризовий період частка банків з активами понад 1 млрд. доларів зросла на 2,5%, у країнах єврозони (Франція, Італія, Німеччина, Іспанія) до фінансової кризи 5% найбільших банків зосереджували від 52 до 71% сукупних банківських депозитів і від 56 до 77% наданих кредитів.

**Таблиця 1. Динаміка показників, що характеризують діяльність та структуру власного капіталу банків України**

Показники	1/1/05	1/1/06	1/1/07	1/1/08	1/1/09	2010	
						1.01	1.11
Кількість зареєстрованих банків (од.)	181	186	193	198	198	197	195
Виключено з державного реєстру банків (од.)	4	1	6	1	7	6	5
Кількість банків, що мають ліцензію НБУ	160	165	170	175	184	182	176
із них з іноземним капіталом	19	23	35	47	53	51	53
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	7	9	13	17	17	18	20
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	9,6	19,5	27,6	35	36,7	35,8	39,3
Активи банків, млрд.грн.	134,3	213,9	340,2	599,4	926,1	880,3	927,1
Власний капітал, млрд.грн.	18,4	25,5	42,6	69,6	119,3	115,2	132,1
у т.ч. статутний капітал, млрд.грн.	11,6	16,1	26,3	42,9	82,5	119,2	140,5
Частка капіталу у пасивах, %	13,7	11,9	12,5	11,6	12,9	13,1	14,3
Регулятивний капітал банків, млрд.грн.	18,2	26,4	41,1	72,3	123,1	135,8	153,9
Адекватність регулятивного капіталу (Н2)	16,81	14,95	14,19	13,92	14,01	18,08	20,39
Прибуток банків, млрд.грн.	1,3	2,2	4,1	6,6	7,3	-38,5	-10,6
Рентабельність капіталу, %	8,43	10,39	13,52	12,67	8,51	-32,52	-10,1
Чиста процентна маржа, %	4,9	4,9	5,3	5,03	5,3	6,21	5,76

\* За даними НБУ

В Україні концентрація та консолідація банківського капіталу також простежується, проте – більш повільними темпами. Станом на 01.10.2009 р. у 18 найбільших банках 1-ї групи сконцентрувалося 68% активів, 62,8% капіталу банківської системи, тоді як у групі найменших банків, до якої входять 121 банк, було зосереджено лише 8% загальної суми активів, 11% капіталу [3].

Зміцнення банківського капіталу приводить до виконання ним не лише власне банківських функцій, а й до активного проникнення і участі у провідних галузях економіки, включаючи енергетику, металургію, нафтогазовий сектор, транспорт та ін. У результаті цього виникають великі фінансово-промислові групи, відбувається зрощування банківського капіталу з промисловим. Однак ситуація, що склалась на сучасному етапі в Україні (існування переважної більшості малих та середніх банків), не в змозі сприяти сталому

розвитку банківського капіталу та підвищенню економічного зростання. Досвід зарубіжних країн показує, що в умовах швидкого зростання промислового капіталу основним завданням розвитку банківського капіталу є його концентрація та консолідація шляхом злиття та об'єднання малих банків у великі установи зі значним розміром ресурсів.

Враховуючи досвід зарубіжних країн, в Україні існує об'єктивна необхідність укрупнення банківського капіталу, однак, не можна підтримувати пропозиції щодо концентрації банківського капіталу шляхом примусового об'єднання усіх дрібних банківських установ. Необхідне стимулювання примусових об'єднань тільки слабких, збиткових та фінансово нестабільних банківських установ. Це повинно здійснюватись шляхом встановлення та регулювання НБУ мінімальних вимог до розміру капіталу банків, контролю за дотриманням банками економічних нормативів тощо. Посилення вимог до капіталізації банків спонукає банківські установи шукати нові шляхи збільшення розмірів капіталів, одним із яких є злиття та поглинання. Як показує досвід зарубіжних держав, для успішного здійснення процесів злиття та поглинання, в першу чергу, необхідно забезпечити довіру між банківськими установами та прозорість ведення банківського бізнесу. Важливим також у вирішенні цього питання є діяльність уряду та підтримка достатності банківського капіталу. При здійсненні укрупнення капіталу у банківській системі необхідно і важливо дотримуватися антимонопольного законодавства, щоб запобігти негативним наслідкам, які притаманні монополізації.

Для банківської сфери злиття можуть принести деяку стабілізацію. По-перше, створення великого банківського капіталу є гарантією для західного інвестора. По-друге, великі банки зможуть проводити політику тривалого фінансування інвестиційних і лізингових проектів, зберігаючи ліквідність. Однак при цьому повинні існувати також невеликі і середні банки з метою запобігання монополізації фінансових послуг. Крім того, повинні бути введені обмеження прав володіння банками підприємствами України задля виключення монополізації банками промисловості та її руйнувань.

Розглядаючи проблеми капіталізації банків у стратегічному контексті, слід зазначити, що цей процес має бути орієнтованим на довгострокову перспективу. Адже величина власного капіталу визначає обсяги активних операцій банків, розмір депозитної бази, можливості запозичення коштів на фінансових ринках, максимальні розміри кредитів, величину відкритої валютної позиції та низку інших важливих показників, які істотно впливають на діяльність банків.

Як відзначалося вище, серед основних шляхів збільшення капіталу можна виокремити внутрішні та зовнішні джерела. До перших можна віднести збільшення капіталу за рахунок власних джерел – прибутку, використовуючи який банк може збільшити власний та регулятивний капітал, збільшити фонди та резерви, а також переоцінки. До зовнішніх джерел відносяться такі, як грошові кошти третіх осіб, які можна залучити для збільшення капіталу шляхом додаткового випуску акцій банку чи на умовах субординованого боргу. Перелічені способи мають свої переваги та недоліки.

Емісійний шлях збільшення капіталу банку є традиційним, оскільки дозволяє банку швидко і суттєво підвищити його розмір за рахунок коштів акціонерів чи інвесторів. Адже збільшити капітал за такі ж строки і в таких об'ємах за рахунок власних джерел – прибутку – під силу лише великим банкам, для середніх та малих банків це нереально. Зростання емісії цінних паперів протягом кризового періоду визначається також ліцензійними вимогами до розміру капіталу банку і пов'язане з втратою частини вартості капіталу через девальвацію національної валюти. Проте надмірне використання емісії загрожує зниженням курсу акцій банку, обмеженням можливості наступних емісій, втратою рейтингу акцій банку на фондовому ринку, зменшенням впливу сьогоднішніх акціонерів банку, втрату ними контролю над банком.

Основні способи збільшення капіталу банками диктуються змінами нормативних документів НБУ. Однак, запропоновані Національним банком України нові схеми нарощування капіталу банків (наприклад, випуску облігацій задля залучення субординованого боргу) в умовах кризи не є достатньо ефективними. Далеко не всі банки можуть нарощувати регулятивний капітал цим шляхом. Однак через значну недокапіталізацію окремих банків НБУ дозволив на тимчасових умовах (до 01.01.2012 р.) [4] збільшити розмір субординованого боргу до 100% регулятивного капіталу. Інші технічні заходи НБУ, покликані спростити процедури внесення коштів у капітал, також не вирішують проблеми. Тому постає питання розв'язання проблем підвищення капіталу банків іншими методами, які дали позитивний результат у інших країнах.

У зарубіжній практиці існують такі методи нарощування капіталу банку, як злиття та поглинання, залучення іноземного капіталу, розвиток державного банківського капіталу. Однак, застосовуючи іноземний досвід, необхідно враховувати національні особливості функціонування економіки, зокрема фінансового сектору.

В основі політики регулювання банківського капіталу Національного банку України лежить сучасна зарубіжна практика регулювання банківського капіталу, що ґрунтується на рекомендаціях міжнародного Базельського комітету з банківського нагляду. Використання єдиних стандартів регулювання банківського капіталу в різних країнах дозволяє більш активно розвивати міждержавну інтеграцію в банківській сфері, що є актуальним для України.

Аналіз поглядів теоретиків щодо оцінки можливого впливу Базеля II і пропозицій по Базелю III спонукає до ряду висновків. На даний момент не існує стовідсоткової впевненості щодо позитивних чи негативних наслідків його впровадження в Україні. Проте імплементація цих рекомендацій у національне законодавство є пріоритетним завданням для нашої держави у зв'язку з її євроінтеграційними прагненнями.

З метою підвищення стабільності банків Базельським комітетом було переглянуто рекомендації щодо капіталізації банків та банківських ризиків. Зокрема, запропоновано збільшення вимог до регулятивного капіталу до 10,5%. Національні банківські регулятори починають імплементацію нових вимог. Наприклад, у Швейцарії щодо двох найбільших банків – UBS та Credit Suisse ці вимоги підвищені до 19%.

НБУ також підвищив вимоги до регулятивного капіталу банків до 120 млн.грн. Також обговорюються пропозиції щодо збільшення даного показника до 500 млн.грн. Однак таке суттєве збільшення вимог призведе до подальшого зростання частки іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі. У короткостроковому плані це сприятиме стабілізації національної банківської системи, проте в довгостроковій перспективі це спричинить появу додаткових чинників ризику дестабілізації банківської галузі.

Адаптація банківської системи України до міжнародних стандартів покликана прискорити трансформацію суспільства та розвиток економіки держави. Використовуючи досвід зарубіжних країн, зокрема США, Німеччини, Франції, країн Східної та Центральної Європи, можна покращити стан банківської системи України. У першу чергу необхідно розпочати процес адаптації банківської сфери до міжнародних стандартів та реформування банківської системи.

У наш час є актуальним питання створення банків з іноземним капіталом та відкриття філій іноземних банків на території України. У переважній більшості країн Європи та світу за останні десять років іноземний капітал в банківській сфері став важливим джерелом збільшення капіталів банків. У країнах Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) у 90-х роках ХХ ст. відбувалося швидке проникнення іноземного капіталу в банківський сектор, частка якого збільшилася з 8% до 56%. Однак приплив іноземного банківського капіталу у різних країнах має свої особливості і відмінності. Так, порівнюючи з іноземним

капіталом, який відіграє провідну роль в банківських системах Центральної та Східної Європи, в Азії його частка збільшується повільно і становить близько 5-10%. Необхідно зазначити, що експансія іноземного банківського капіталу, окрім глобалізації фінансових ринків і конкуренції у власних країнах, характеризується регіональними особливостями, такими як культурна або мовна подібність. Так, наприклад, у Латинській Америці домінують іспанські банки, у Центральній та Східній Європі – австрійські, бельгійські та німецькі банківські установи, а в країнах Азії – японські та австралійські банки.

Розгляд досвіду залучення іноземного банківського капіталу в зарубіжних країнах показує, що саме іноземні інвестиції в банківський сектор сприяють розвитку та підвищенню основних показників банківської системи.

**Таблиця 2. Показники розвитку банківських установ з іноземним капіталом в Україні**

Показники	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Кількість зареєстрованих банків	195	189	182	179	181	186	193	198	198	197
Кількість діючих банків	153	152	157	158	160	165	170	175	184	182
Кількість банків з іноземним капіталом	22	21	20	19	19	23	35	47	53	51
Частка банків з іноземним капіталом у загальній кількості банків, %	11,28	11,11	10,99	10,61	10,5	12,37	18,13	23,74	26,77	25,89
Кількість банків зі 100 відсотковим іноземним капіталом	7	6	7	7	7	9	13	17	17	18
Частка банків зі 100 відсотковим іноземним капіталом у загальній кількості банків, %	3,59	3,17	3,85	3,91	3,87	4,84	6,74	8,58	8,58	9,14

Станом на 01.11.2010 в Україні із 176 діючих банків 53 – із іноземним капіталом, у тому числі із 100-відсотковим іноземним капіталом – 20. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків складає 39,3% [2].

Необхідно стимулювати залучення іноземного капіталу у банківський сектор України [7]. Банківські установи з іноземним капіталом на території нашої країни повинні працювати на тих же умовах, що і вітчизняні банківські установи. Обмеження на притік іноземного капіталу повинно встановлюватись у випадку значного зростання обсягів іноземних банківських капіталів для забезпечення стабільності національних банків. Обмеження на іноземний капітал мають бути встановлені у вигляді допустимої межі участі іноземного капіталу у сукупному банківському капіталі країни. Зі світової практики відомо, що оптимальне значення цього обмеження, яке дає змогу залучати іноземний капітал в економіку, не допускаючи суттєвого ризику погіршення стабільності роботи банківської системи, становить 49%.

Результати аналізу українських умов щодо сприйняття ризиків залучення банківського капіталу засвідчили його доволі високий рівень, що зумовлюється:

- відносно слабким, за європейськими мірками, розвитком банківської системи та низькою конкурентоспроможністю вітчизняних банків;

- високим рівнем відкритості для іноземних інвесторів;
- фактичною відсутністю механізмів регулювання припливу, рівня та якості іноземного капіталу в банківській системі;
- відсутністю гарантій довгострокової стабільності у країні.

На тлі глобалізації економіки відбувається універсалізація банківських установ і укрупнення банківського капіталу шляхом скорочення кількості малих банків. Однак беручи до уваги досвід розвинених країн, спеціалізація банківського капіталу відіграє значну роль. Регіональні та спеціалізовані банківські установи сприяють розвитку малого бізнесу та піднесення економіки регіонів.

В Україні на сучасному етапі питання створення спеціалізованих банківських установ пов'язане в першу чергу з проблемою капіталізації. Оскільки відбувається процес концентрації банківського капіталу і зменшення кількості банків з незначним обсягом капіталу, то діяльність малих, але фінансово стійких банків, має бути направлена на специфічну клієнтуру, обслуговування потреб малого бізнесу. Існує потреба у створенні регіональних спеціалізованих банківських установ та розширення філіальної мережі великих банків. До спеціалізованих банківських установ можна віднести іпотечні, ощадні, інвестиційні банки, розрахункові (клірингові).

Заслуговує на увагу питання існування у зарубіжних країнах банківських установ із державним капіталом. Державні банківські установи у більшості зарубіжних країн посідають важливе місце в розвитку банківського сектора. На сьогодні в Україні два державні банки із 100%-ю участю держави – Укресімбанк та Ощадбанк. На ці банки припадає 8,9% активів та 8,5% капіталу банківської системи. Під час кризи держава також націоналізувала Родовід банк, її відсоток у статутному капіталі становить 99,9907%.

Однак державні банки як в Україні, так і за її межами досить часто наражаються на проблему капіталізації. Оскільки головним акціонером є держава, то лише вона може визначати шляхи збільшення капіталу державного банку і передбачати в державному бюджеті статті видатків, які підуть на збільшення капіталізації державних банків. Державні банки, на перший погляд, приваблюють тим, що гарантом по виконанню зобов'язань виступає держава. Однак, в Україні діяльність Ощадного банку, який має статус державного, протягом останніх років характеризується зменшенням обсягів вкладів населення порівняно з іншими банками. Банківські установи з державним капіталом в Україні повинні мати свої визначені спеціальні функції, за допомогою яких держава через банки стимулюватиме розвиток економіки. Основною функцією таких банків в Україні повинна бути спеціалізована діяльність, наприклад, діяльність, направлена на здійснення операції з малим і середнім бізнесом, на здійснення інноваційного розвитку та інвестиційного кредитування, на виконання урядових замовлень і фінансування державних програм.

Таким чином, аналіз досвіду зарубіжних країн, переконує в тому, що розвинена банківська система є необхідною умовою нормального функціонування суб'єктів господарської діяльності та економіки країни в цілому. Для того, щоб країна набула статусу розвиненої, банківська система має охоплювати банківськими послугами 95% населення. Адаптація банківської системи України до міжнародних стандартів покликана прискорити трансформацію суспільства та розвиток економіки держави. Використовуючи досвід зарубіжних країн, зокрема США, Німеччини, Франції, країн Східної та Центральної Європи, можна покращити стан банківської системи України. У першу чергу необхідно розпочати процес адаптації банківської сфери до міжнародних стандартів та реформування банківської системи. Наявність банківської системи, яка регулюється і контролюється у відповідності з міжнародними стандартами, є однією з головних передумов стимулювання припливу іноземних капіталів, розвитку вітчизняного банківського капіталу, підвищення економічного зростання.



Висновки. Таким чином, проблема залучення та підтримки капіталу на певному рівні є актуальним і важливим завданням розвитку вітчизняної банківської системи на сучасному етапі, адже процес нарощування капіталу банків не може мати стихійний характер. Капітал відіграє значну роль у діяльності банків – він необхідний для здійснення достатнього обсягу банківських операцій, забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості, виконання мінімальних вимог до капіталу, ліцензійних вимог тощо. У системі економічних нормативів значний розмір капіталу дозволяє здійснювати різні високодохідні проекти. Менеджменту банків необхідно взяти до уваги відносну вартість і ризик, пов'язаний з кожним методом управління капіталом, методи державного регулювання й доступність, а також оцінити довгострокові перспективи та наслідки. Формування виваженої дивідендної політики також сприятиме вирішенню проблем капіталізації банків.

У системі державного регулювання процесів капіталізації банків слід передбачити заходи щодо стимулювання участі у банківському капіталі населення.

Структура капіталу українських банків визначена національним законодавством та міжнародними нормативно-правовими актами. Слід зазначити, що національне законодавство адаптується до міжнародних стандартів визначення складових капіталу банку, враховуючи методики, які є найбільш релевантними сучасному рівню розвитку банківської системи України. Така тенденція обумовлена потребою зміцнення ресурсної бази, формуванням фундаменту надійної та довготривалої роботи банку, інтеграції вітчизняної банківської системи у світове співтовариство.

#### Література

1. Сайт Федеральної резервної системи США // <http://www.federalreserve.gov>
2. Бюлетень Національного банку України. – 2010. - № 9 // <http://www.bank.gov.ua>.
3. Власний капітал банків України за станом на 01.10.2010 // <http://www.bank.gov.ua>.
4. Про затвердження змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова правління НБУ № 541 від 10.09.2010 р. // <http://www.bank.gov.ua>.
5. Циганов С. Сизоненко В. Капіталізація як провідна компонента підвищення конкурентоспроможності банківської системи // Банківська справ. – 2008. – № 6. – С. 3 – 14.
6. Циганова Н.В. Передумови та закономірності транскордонного руху банківського капіталу // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. Випуск 75. Ч. 2. – К.: Київ. національний ун-т ім. Т. Шевченка. Ін-т міжн. відн., 2008. – С. 121-126.
7. Савлук С.М. Стимулювання нарощування власного капіталу банків // Фінанси України. – 2009. – № 2. – С. 111 – 117.
8. Довгань Ж. Капіталізація банківської системи України // Вісник НБУ. – 2008. – № 11. – С. 10 – 14.
9. Свечкіна А.А., Хомич О.І. Капіталізація як визначальний чинник ефективного функціонування вітчизняного банківського сектору // Фондовий ринок. – 2009. – № 20. – С. 12 – 17.
10. Шелудько Н.М. Проблема капіталізації державних банків України та шляхи її вирішення // Економіка і прогнозування. – 2008. – № 3. – С. 45 – 60.
11. Матвієнко П. Капіталізація як дійовий інструмент підвищення надійності банківської системи України // Економіка України. 2008. – № 1. – С.42 – 52.
12. Диба М.І., Осадчий Є.С. Капіталізація банківської системи як чинник підвищення надійності економіки України // Фінанси України. – 2008. – № 6. – С. 77 – 88.